

1942

1. Dane osobiste / imię, nazwisko, stopień, wiek, zawód i stan cywilny /
Jwarakiemirowa Sofia, ur. 9. X. 1912 r. ochotnik, P.S.P., K. w stopniu starszej przodowni,
2. Data i okoliczności aresztowania.
w kwietniu 1940 r. wywieziona z Litwy przez Litwinów na Litwę do Oboru intern. w Łagarach. 16 czerwca 1941 r. aresztowana wraz z mężem we wsi Cieprowie powiat Szawle na Litwie przez władze NKWD i wywieziona do Kraju Ałtajskiego w Z.S.S.R.

3. Nazwa obozu / więzienia - miejsca przymusowych robot /
Sowchoz Martynowa, rejon Togul / koto Barunaw / Kraj Ałtajski
4. Opis obozu, więzienia i t.p. / Teren, budynki, warunki mieszkaniowe, higiena /
Sowchoz ulecał między Martynowa potoczny nad rzeką Barunawem w stepach, odległy od najbliższej stacji kolejowej o 120 km. składał się z 3. faszki odległej jedna od drugiej o 10 km. Budynki lniczkalskie stare i b. ruinowane, wszelkie urządzenia i urządzenia mieściły się w drewnianych, starych domach skonstruowanych prawym wstawianiem. Niektóre dla robotników mieściły się w barakach, nie było tam podług ani pięcy.
5. Skład jenców, więźniów, zesłańców / Narodowość, kategoria przestępstw, poziom umysłowy i moralny, wzajemne stosunki etc. /

Zestawie w większości narodowości litewskiej, mówiącej języka polskiego nie utrzymywali z Polakami bliższych stosunków, przeciwnie, nawiązywać ich było wróg, szczególnie pro amnestji. Polacy, których w sumie było 50 osób byli w ogóle, pomagali sobie wzajemnie w pracy robotniczej, w gospodarstwie domowym, pod względem materialnym i moralnym utrzymywali stosunki bardzo serdeczne.

6. Życie w obozie, więzieniu i t.p. / przebieg przeciętnego dnia, warunki pracy, normy, wynagrodzenie, wyżywienie, ubranie, życie koleżeńskie i kulturalne i etc. /
Praca w sowchozie rozpoczynała się o godz. 7.30 rano z funkcjami prawnymi, ofiadowymi, trwało do godz. 20.00 y. W połowie dnia dzień pracy trwał 14-15 godzin. Wyptata odbywała się 2 razy w miesiącu zawsze nieregularnie, bardzo często nieregularnie. Wyptacano około 70% zarobionych, ponieważ nie było czasu na to, że praca była nieregularnie wykonywana, lub nie wykonywana w ogóle. Ludzie zatrudnieni przy robotach b. ciężkich i technicznych mieli możliwość kupienia niektórych produktów żywnościowych po cenach planistowskich.
7. Stosunek władz NKWD do Polaków / Sposób badania, tortury, kary, propaganda komunistyczna, informacje o Polsce etc. /

Władze NKWD starały się przekonać nas z użyciem komunistycznym na wiecach, urzędach, regularnie co tydzień i raz w miesiącu nas do brania czynnego udziału w nich. Polacy zachowywali się biernie i szli na wiece lub filmy propagandowe jedynie pod przymusem. Litwini, a także niektórzy ludność rosyjska nie odwracała większego zainteresowania, za wyjątkiem małej grupy, należącej do Kom. Partji.

8. Pomoc lekarska, szpitale, śmiertelność / Wymienić nazwiska zmarłych /
Szpital na 20 łóżek, wazęła stanowisko rajonowe, oraz udzielał pomocy lekarskiej, 72 lekarzy.

9. Czy i jaka była łączność z Krajem i Rodziną?

10. Kiedy został /a/ zwolniony /a/ i w jaki sposób dostał /a/ się do Armii.

Dnia 10 października 1941r. zawiadomiono nas zbiorowo, że jako obywatele Kraju politej Polskiej, możemy zgłosić się na ochotnika do Polskiej Armii, oraz mamy prawo znieść miejsce pobytu. Natychmiast wystaliśmy telegram do Sztabu Polskiej Armii w Bucuraku zgłaszając się jako ochotnicy. Dnia 16 listopada 1941r. wyjechaliśmy wspólnie do Crimkentu, aby być bliżej Armii Polskiej i oświadczyć się o wstąpienie do wojska. Do 11 lutego 1942r. pracowaliśmy na ziemi w katorze Karackim (Kauk) pod Crimkentem w rejonie Giorgiewska. Po wstąpieniu nas do Armii przeprowadzono nas do miasteczka - Giorgiewski. Dnia 25. marca 1942r. po otrzymaniu pozwolenia, pojechaliśmy do S.D.P. do Czek - Saku i od 28go. III. 42r. zaczęliśmy pracować jako siatka w szpitalu zakarnym.